

Yabancılara Türkçe Öğretimi El Kitabı

Editörler

Mustafa Durmuş
Alpaslan Okur

Akademik Danışma Kurulu

Cemal Yıldız
Doğan Günay
Selahattin Dilidüzgün

Yazarlar

Ahmet Akkaya

Ali Göçer

Alpaslan Okur

Ayten Bülbül

Bekir İnce

Bülent Özkan

Demet Yaylı

Deniz Melanlıoğlu

Derya Yaylı

Dilek Fidan

Erdal Özcan

Erhan Durukan

Fatma Açıık

Fatma Bölükbaş

Filiz Mete

Firdevs Güneş

Fulden Ekizler

Fulya Topçuoğlu Ünal

Funda Keskin

Funda Uzdu Yıldız

Gökhan Arı

Gökhan Haldun Demirdöven

Gökhan Çetinkaya

Gökçen Göçen

Gözde Demirel

H. Merve Altıparmak

Hakan Bayezit

Hasan Bağcı

Hatice Parlak

Hüseyin Polat

K. Kaan Büyükkız

Kutlay Yağmur

Mehmet Kara

Mehmet Yalçın Yılmaz

Mesut Gün

Musa Çifci

Mustafa Durmuş

Nadir Engin Uzun

Onur Köksal

Ömer Tuğrul Kara

Sedat Maden

Serap Cavkaytar

Serdar Derman

Sevim İnal

Suat Ungan

Şükran Dilidüzgün

Tazegül Demir Atalay

Umut Başar

Zekerya Batur

ISBN: 978-605-4692-50-7

Gözden Geçirilmiş 2. Baskı

Şubat, 2018 / Ankara

2000 Adet

Grafiker®

Yayınları

Yayın No: 132

Web: grafikeryayin.com

Kapak, Sayfa Tasarımı,

Baskı ve Cilt

Grafiker®

Grafik-Ofset Matbaacılık Reklamcılık

Sanayi ve Ticaret Ltd. Şti.

1. Cadde 1396. Sokak No: 6

06520 (Oğuzlar Mahallesi)

Balgat-ANKARA

Tel : 0 312. 284 16 39 Pbx

Faks : 0 312. 284 37 27

E-mail : grafiker@grafiker.com.tr

Web : grafiker.com.tr

İÇİNDEKİLER

ÖN SÖZ.....	5
YABANCILARA TÜRKÇE ÖĞRETİMİ ÜZERİNE SÖYLEŞİ.....	7

1. BÖLÜM

GİRİŞ: TEMEL KAVRAMLAR, YAKLAŞIMLAR, YÖNTEMLER, İLKELER

1.1. DİL VE DÜNYA DİLLERİ.....	15
1.2. DİL ÖĞRETİMİNDE DİL TİPOLOJİSİNİN YERİ ÜZERİNE.....	23
1.3. DİL ÖĞRETİMİ VE TEMEL DİL YAKLAŞIMLARI.....	37
1.4. DİL ÖĞRETİMİ YAKLAŞIM VE YÖNTEMLERİ.....	49
1.4.1. DİL ÖĞRETİMİNİN ERKEN DÖNEMLERİ VE DİL BİLGİSİ-ÇEVİRİ YÖNTEMİ (GRAMMAR-TRANSLATION METHOD).....	49
1.4.2. DOĞRUDAN YÖNTEM (DIRECT METHOD) VE BERLİTZ OKULLARINDAKİ UYGULAMALAR.....	55
1.4.3. İŞİTSEL – DİLSEL YÖNTEM (AUDIO-LINGUAL METHOD).....	61
1.4.4. GRUPLA DİL ÖĞRETİM YÖNTEMİ (COMMUNITY LANGUAGE LEARNING).....	67
1.4.5. DİL ÖĞRETİMİNDE İŞBİRLİKLİ ÖĞRENME (COOPERATIVE LEARNING).....	73
1.4.6. TOPLU FİZİKSEL TEPKİ YÖNTEMİ (THE TOTAL PHYSICAL RESPONSE METHOD).....	79
1.4.7. SESSİZ YOL (THE SILENT WAY).....	85
1.4.8. DOĞAL YAKLAŞIM (NATURAL APPROACH).....	89
1.4.9. TELKİN YÖNTEMİ (SUGGESTOPEDIA).....	93
1.4.10. TÜM DİL YAKLAŞIMI (WHOLE LANGUAGE).....	97
1.4.11. DENGELİ OKUMA YAZMA YAKLAŞIMI (BALANCED LITERACY APPROACH).....	103
1.4.12. BİLİŞSEL YAKLAŞIM (COGNITIVE APPROACH).....	109
1.4.13. İLETİŞİMSEL YÖNTEM (COMMUNICATIVE METHOD).....	113
1.4.14. GÖRSEL-İŞİTSEL YÖNTEM (AUDIO-VISUAL METHOD).....	117
1.4.15. EKLEKTİK (SEÇMECİ) YÖNTEM (ECLECTIC METHOD).....	121
1.4.16. GÖREVE DAYALI ÖĞRETİM YÖNTEMİ (TASK-BASED METHOD).....	123
1.4.17. İÇERİK ODAKLI ÖĞRETİM (CONTENT-BASED INSTRUCTION).....	127
1.4.18. KÜLTÜRLER ARASI İLETİŞİM ODAKLI YAKLAŞIM (INTERCULTURAL COMMUNICATION APPROACH).....	131
1.4.19. YABANCILARA TÜRKÇE ÖĞRETİMİNDE ÇOKLU ZEKÂ (MULTIPLE INTELLIGENCES) UYGULAMALARI.....	137
1.5. YABANCI DİL ÖĞRETİMİNİN TEMEL VE GENEL İLKELERİ.....	145

2. BÖLÜM

GEÇMİŞTE VE GÜNÜMÜZDE YABANCILARA TÜRKÇE ÖĞRETİMİ

2.1. YABANCI DİL OLARAK TÜRKÇE ÖĞRETİMİNİN TARİHÇESİ.....	161
2.2. TÜRKİYE'DE YABANCILARA TÜRKÇE ÖĞRETİMİ.....	171
2.3. DİL ÖĞRETİMİNDE <i>ANADİLİ, İKİNCİ DİL VE YABANCI DİL</i> KAVRAMLARI.....	181
2.4. TÜRK SOYLULARA TÜRKİYE TÜRKÇESİ ÖĞRETİMİ.....	201

3. BÖLÜM**ÖĞRETME-ÖĞRENME ETKİNLİKLERİ (DİL ÖĞRETİM TEKNİKLERİ)**

3.1. SORU-CEVAP.....	213
3.2. GÖSTERİ.....	217
3.3. BENZETİM.....	221
3.4. DRAMA.....	223
3.5. İKİLİ VE GRUP ÇALIŞMALARI.....	227
3.6. DİL ÖĞRETİMİNDE EĞİTSEL OYUNLAR.....	233
3.7. DİL BİLGİSİ OYUNLARI.....	241

4. BÖLÜM**DİL ÖĞRETİMİNDE TEMEL BECERİLER, ÖĞRETME-ÖĞRENME ALANLARI**

4.1. SESLERE DAYALI ALFABE EĞİTİMİ.....	249
4.2. DİNLEME EĞİTİMİ.....	259
4.3. KONUŞMA EĞİTİMİ.....	277
4.4. OKUMA EĞİTİMİ.....	295
4.5. YAZMA EĞİTİMİ.....	311
4.6. DİL BİLGİSİ EĞİTİMİ.....	335
4.7. SÖZCÜK VE SÖZCÜK ÖĞRETİMİ.....	359
4.8. KÜLTÜREL ETKİNLİKLERLE TÜRKÇENİN YABANCI DİL OLARAK ÖĞRETİMİ.....	367

5. BÖLÜM**YABANCILARA TÜRKÇE ÖĞRETİMİNDE ARAÇ-GEREÇ VE MATERYAL KULLANIMI**

5.1. TÜRKÇENİN YABANCILARA ÖĞRETİMİNDE YAZILI KAYNAKLAR.....	387
5.2. YABANCILARA TÜRKÇE ÖĞRETİMİNDE KULLANILAN GÖRSEL, İŞİTSEL, GÖRSEL-İŞİTSEL ARAÇLAR.....	401
5.3. YABANCI DİL ÖĞRETİMİNDE FİMLERİN KULLANILMASI.....	409
5.4. YABANCI DİL OLARAK TÜRKÇE ÖĞRETİMİNDE ŞARKILARIN ÖNEMİ VE SEÇİMİ.....	417
5.5. DERLEM DİLBİLİM ÇALIŞMALARI VE DİL ÖĞRETİMİ.....	429

6. BÖLÜM**STRATEJİLER, POLİTİKALAR VE ULUSLARARASI ÖLÇÜTLER**

6.1. YABANCI DİL DERS KİTAPLARINDA DİL ÖĞRENME STRATEJİLERİ.....	451
6.2. DİL ÖĞRETİMİNDE ÖĞRETMEN SORULARI VE BEKLEME SÜRESİ.....	467
6.3. DİL POLİTİKALARI BAĞLAMINDA TÜRKÇENİN ÖĞRETİMİ.....	479
6.4. DİL ÖĞRETİMİNDE ULUSLAR ARASI ÖLÇÜTLER.....	489

7. BÖLÜM**PROGRAM GELİŞTİRME, ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME**

7.1. YABANCILARA TÜRKÇE ÖĞRETİMİ PROGRAMI GELİŞTİRME.....	507
7.2. YABANCILARA TÜRKÇE ÖĞRETİMİNDE ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME.....	523
7.3. TÜRK DİLLİLERE (SOYLULARA) TÜRKÇE ÖĞRETİMİNDE ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME.....	537

ÖN SÖZ

Türkiye'nin, bölgesinde ve dünya genelinde, bir taraftan tarihsel arka plana dayanan diğer taraftan da güncelliğini koruyan siyasi, askeri, ekonomik, kültürel ilişkileri, söz konusu alanlarda olduğu kadar Türkiye'nin resmi dilini öğrenme yönünde de bir ilginin kaynağı olarak belirlemektedir. Dolayısıyla Türkiye ile ilgili uluslararası arenada, bu alanlara yönelik her plandamada, hemen sonraki süreçlerde ortaya çıkmaya başlayacak Türkçe öğrenme taleplerinin nasıl karşılanacağı da dikkate alınmalıdır. Dünyanın ilk yirmi ekonomisinden birine sahip olan, bir imparatorluk mirası taşıyan, büyük ve kaydadeğer genç nüfusu ile dikkat çeken, Türkçe üretilmiş filmleri -özellikle bölgesinde- önemli bir ilgiyle karşılaşan Türkiye'nin resmî dilini kendi ülkesinde veya Türkiye'ye gelerek öğrenmek isteyenlerin zihinlerindeki Türkiye imajıyla aynı hatta daha yüksek düzeyde bir Türkçe öğretimi ortamı oluşturmak gibi bir zorunluluğun bilinciyle, bu yönde küçük de olsa bir katkı sağlamak, kitabın hazırlanmasındaki temel gerekçe kabul edilebilir.

Türkçenin yabancı veya ikinci dil olarak öğretimi alanı; kitapta, öğretimin yapıldığı yere veya hedef dilin, ana dili dışında öğrenilmek istenen kaçınıcı dil olduğuna bakılmaksızın, Yabancılar Türkçe Öğretimi şeklinde genel bir terim ile adlandırıldı.

Türkçe Öğretmenliği bölümlerinde okuyan lisans, yüksek lisans ve doktora öğrencileri; Türkçeyi yabancı veya ikinci dil olarak öğretenler, öğretmek isteyenler ile konuya ilgi duyan genel okuyucular kitabın hedef okur grubunu oluşturmaktadır.

Alana dair değerli bilgiler üreten çok sayıda araştırmacı, her biri özenle hazırlanmış bölümleriyle, *Yabancılar Türkçe Öğretimi El Kitabı*'nı hayata geçirdiler. Nitelikli yazar kadrosundan oluşan bu kitap; bir taraftan temel kavramları, genel dil öğretiminin ve yabancılar Türkçe öğretiminin tarihsel gelişimini diğer taraftan öğretime yönelik kuramsal ve uygulamalı bilgiyi sunmaktadır. Üstlendiği görev sebebiyle kapsamlı bir içeriğe sahip olan kitapta bölümler arasında yer yer aynı veya benzer bilgilerin tekrarı, büyük çaba gösterilmesine rağmen, söz konusu olabilir. Bunu, bağlam gereği ve kaçınılmaz bir durum olarak kaydetmek gerekir.

Kitabı 2. baskıya hazırlarken, içerikte güncellemeye ve yazar kadrosunda bazı değişikliklere gerek duyulmuştur.

Kitabın ortaya çıkmasında, hem bölümlerle ilgili taslak dosyayı inceleyip değerli görüşlerini paylaşan, hem de kendilerine sunduğumuz bölümlerle ilgili değerlendirme ve yönlendirmeleriyle yanımızda yer alarak kitabımızın akademik danışmanlık görevini üstlenen Prof. Dr. Cemal Yıldız'a, Prof. Dr. Doğan Günay'a ve Prof. Dr. Selahattin Dilidüzgün'e minnettarlığımızı sunmak; yazarlar, yayınevi, okurlar ve tabii çalışmanın editörleri adına bir borçtur.

Ayrıca kitabımızın tamamlanma süreci boyunca destek gördüğümüz Yrd. Doç. Dr. Gökçen Göçen ile Fatih M. Tulumcu, Feride İdi ve N. İrem Azizoğlu'na da teşekkür ediyoruz.

Grafiker ailesine, yayın sürecinde sağladıkları destek, özellikle de, sundukları rahat çalışma ortamı ve gösterdikleri hoşgörü için çok teşekkürler.

Editörler...

Şubat 2018, Ankara-Sakarya